

**ועדות הערעור שליד בית משפט השלום בירושלים
ועדת הערעור מכוח חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט-1959 [נוסח משולב]**

ע"נ 17578-05-21 פלונית נ' קצין התגמולים-משרד הביטחון-אגף השיקום

**לפני ועדת הערר לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) תשי"ט – 1959
לפני השופטת (דימ.) יעל אחימן, יו"ר, ד"ר ליאור דבוראק, חבר, עו"ד ירון מויאל,
חבר.**

המערערת: פלונית

נגד

המשיב: קצין התגמולים-משרד הביטחון-אגף השיקום

פסק דין

1
2 המערערת מבקשת להשיג על החלטת קצין התגמולים מיום 20.10.10 שלפיה: "הטרשת הנפוצה
3 החמירה חלקית בתקופת שרותך ועקב שירותך".
4

עובדות מוסכמות

- 5
- 6 1. המערערת ילידת XX.XX.1998. למדה בבית הספר XX בXX וסיימה את לימודיה בשנת
7 2016, לאחר שעמדה בבחינות הבגרות כחוק.
- 8 2. המערערת ביקשה להתגייס לתפקידי לחימה, ושובצה לאחר תהליך מיון, לתפקידה כלוחמת
9 הגנה אווירית שבמסגרתו התחייבה לשירות קבע למשך שמונה חודשים נוספים.
- 10 3. המערערת התגייסה לשירות צבאי בתאריך XX.XX.XX, בפרופיל צבאי 97 עם סעיף
11 משקפיים. בפועל, שובצה המערערת למכינת לוחמות וטירונות 03 בבסיס ביסל"א 883 בית
12 הספר להגנה אווירית, בצומת טללים.
- 13 4. תנאי שירותה היו 12-12.5 ימים בבסיס, עם יציאה קצרה הביתה.
- 14 5. בתצהירה שלא נסתר, תיארה המערערת את תנאי שירותה הצבאי ככזה שהתאפיין במספר
15 שעות שינה מועט, דרישה לעלייה בסולם המאמצים בתחום הכושר הגופני עד למסעות של
16 עשרה קילומטר עם האפוד והציוד המלא שהיו כבדים וכמוכן עם נשק.
- 17 6. עוד סיפרה בעדותה, כי העמידה בזמנים לא הייתה קלה עבורה.

ועדות הערעור שליד בית משפט השלום בירושלים
ועדת הערעור מכוח חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט-1959 [נוסח משולב]

ע"נ 17578-05-21 פלונית נ' קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

- 1 7. בנוסף, תנאי השירות לא היו מן הקלים. במסגרת תפקידה נאלצה המערערת לשהות שעות
- 2 רבות בשמש בעמידה, והיו אף שבועות שבהם שהתה בשטח בתנאי לינה של שק שינה במדבר
- 3 באימון מטווחים, כשהיא חשופה למזג אויר קיצוני בשני הקצוות, מחד בקור רב מאוד ומנגד
- 4 לעומסי חום קשים.
- 5 8. בתצהירה שלא נסתר, הוסיפה וסיפרה המערערת, כי בשבועות שבהם שהתה בשטח, מספר
- 6 שעות השינה היה מועט ביותר, החיילים נדרשו לשמירות, המזון סופק להם בקופסאות
- 7 שימורים ולא התאפשרה מקלחת או החלפת בגדים, כולל לבנים, לצד החובה לישון עם
- 8 נעליים ומדים.
- 9 9. בנוסף לאי הנוחות הגופנית שתוארה על ידי המערערת, טענה היא להיווצרותו של לחץ נפשי
- 10 גדול, שכן היה ברור לכל שכדי להישאר ביחידה יש לעמוד בדרישות גבוהות במיוחד.
- 11 10. שאיפתה לצאת לפיקוד ובהמשך להתקבל לפרויקט מיוחד של קצינים לעתיד, היוותה גורם
- 12 לחץ משמעותי נוסף.
- 13 11. כחודשיים לאחר תחילת שירותה הצבאי (בטעות נרשם בתצהיר "חודשיים לאחר השחרור"),
- 14 החלה המערערת להתלונן על כאב ראש מאוד חזק, שהתפתח לטשטוש ראייה, קושי
- 15 בהתמקדות, קושי בפתיחת עין שמאל, עד לאובדן הראייה בעין זו.
- 16 12. מצבה הקשה לא זיכה אותה לדבריה בכל הקלה בתנאי שירותה והיא הונחתה ליטול אקמול
- 17 ולשתות יותר מים.
- 18 13. לאחר זאת, אושפזה המערערת בחודש מאי 2017, במחלקה נוירולוגית וטופלה
- 19 בסטראואידים במשך כשלושה חודשים.
- 20 14. בחודש באוגוסט 2017, חוותה המערערת התקף של נימול הכולל את צידו השמאלי של גופה
- 21 שנמשך לאורך שבועות.
- 22 15. בחודש דצמבר 2017, אובחנה המערערת כחולת טרשת נפוצה (להלן: "המחלה"/"מחלת
- 23 הטרשת הנפוצה"/"מחלת המערערת"/"טרשת נפוצה"/"מחלת הטרשת") והוחל בטיפול
- 24 באמצעות זריקות וכדורים.
- 25 16. ביום 22.02.2018 שוחררה המערערת משירותה הצבאי באופן סופי.
- 26 17. תיאור השתלשלות זו של הדברים נכלל בפרק העובדות המוסכמות, שכן זוהי תמצית עדותה
- 27 של המערערת שלא נפגמה ולא נסתרה לאורך חקירתה הנגדית.

ועדות הערעור שליד בית משפט השלום בירושלים
ועדת הערעור מכוח חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט-1959 [נוסח משולב]

ע"נ 17578-05-21 פלוגית נ' קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

18. על כך יש להוסיף את העובדה שמצד המשיב לא הובאו כל ראיות באשר לתנאי שירותה של
1 המערערת למרות שלא הוצגה על כל מניעה לזימון של המפקדות שהיו בשטח.
19. הפסיקה קובעת כידוע, כי אי הבאתו של עד לעדות, ללא הסבר מניח את הדעת, יוצר חזקה
2 שלפיה לו היתה מובאת עדות כזו, לא היה בה כדי לתמוך בגירסת הצד שנמנע מהבאתה.
3 (ע"א 3523/15 מפעלי תרנ"א מלונאות ונופש נ' רשות מקרקעי ישראל).
20. מותר לנו אם כן להניח, שהימנעותו של המשיב מלזמן את מפקדותיה של המערערת לעדות,
4 הגם שעדותן רלוונטית לנושא תנאי שירותה של המערערת המצוי במחלוקת, מבלי שהוצג
5 בעניין זה כל הסבר, איננה מקרית.
21. מכאן אנו רשאים ללמוד ולהניח, כי לו היו אלה מעידות בפנינו, לא היה בעדותן כדי לתמוך
6 בגירסת המשיב באשר לתנאי שירותה של המערערת, אלא דוקא בגירסתה שלה.
22. בהקשר זה, ראוי להביא בפני הקורא, את המידע הנוגע להליך משפטי נוסף, שהתקיים בין
7 אותם הצדדים. היה זה הליך מינהלי, שהתנהל בחלקו במקביל להליך זה, אך הסתיים קודם
8 לכן ועסק בתוקפה של החלטת קצין התגמולים, שחזר בו מהכרתו (החלקית), בקשר הסיבתי
9 שבין שירותה הצבאי של המערערת ובין מחלתה.
23. בעניין זה נפנה את הקורא לע"נ 40940-12-21 (להלן: "פסק הדין הקודם") שם מתאר הרכב
10 השופטים הנכבד שדן בתיק (כבוד השופט אמיר דהאן, ד"ר הדר ירדני, ועו"ד שי דדוש), בין
11 היתר, את הנסיבות האופפות את הכרעתו.
24. לפי האמור בפסק הדין הקודם, הכיר קצין התגמולים בהחלטתו מיום 20.10.2020, בקיומו
12 של קשר סיבתי חלקי, בין תנאי שירותה של המערערת ובין מחלתה, בשיעור של רבע מדרגת
13 הנכות הכוללת.
25. בעקבות פנייתה של המערערת לשינוי ההחלטה, ניתנה ביום 09.03.2021 החלטתו הנוספת
14 של קצין התגמולים.
26. בהחלטה זו הועמד שיעור הקשר הסיבתי שבין מחלת המערערת ובין תנאי שירותה על שיעור
15 של מחצית. ברם, ברישום הנכויות, בסוף הפרוטוקול של הוועדה הרפואית, נקבעה לה נכות
16 שיעור של 25%.
27. ביום 13.10.2021 החליט קצין התגמולים לעיין מחדש בהחלטותיו הקודמות, ולדחות באופן
17 מלא את בקשתה של המערערת להכיר בפגיעתה ככזו שנגרמה עקב תנאי שירותה ולו באופן
18 חלקי.

ועדות הערעור שליד בית משפט השלום בירושלים
ועדת הערעור מכוח חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט-1959 [נוסח משולב]

ע"נ 17578-05-21 פלונית נ' קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

- 1 28. עותק פסק הדין הקודם מהווה חלק בלתי נפרד מפסק דין זה ובו יש לעיין לצד העיון בפסק
2 הדין הנוכחי.
- 3 29. הרכב השופטים שמפיו ניתן פסק הדין הקודם קבע, כי בתהליך קבלת ההחלטות, נעשתה
4 התערבות לא הוגנת מצד קצין התגמולים בשיקול דעתו של המומחה שאליו נשלחה
5 המערערת לבדיקה. מהלך זה נעשה בדרך מתוחכמת ובלתי ראוייה, באמצעות העברתן של
6 שאלות חוזרות בעניין מסקנותיו של המומחה, שרמזו על חוסר שביעות רצונו של המשיב מן
7 התשובות שניתנו, זאת כדי לגרום לו לשנות את דעתו (סעיפים 60-61-62 לפסק הדין).
- 8 30. בנקודה זו, נשמעה ביקורת לא מרומזת, מצד הרכב השופטים, על אופן פעולתו של קצין
9 התגמולים ככזה המשקף ניסיון להשפיע על תוצאות הבדיקה. המסקנה שאליה הגיעו
10 השופטים בפסק דין זה הייתה, כי החלטת קצין התגמולים על פי סעיף 35 לחוק הנכים,
11 המשנה את החלטותיה הקודמות, ניתנה בחריגה מסמכותה (סעיף 75 לפסק הדין הקודם).
- 12 31. משמע, כי על פי פסק הדין הקודם החלטת קצין התגמולים בעניין ההכרה בקשר הסיבתי,
13 עומדת על שיעור של 25%, לאחר שנסיונו של האחרון להתנער מאחריות, נדחה בשתי ידיים.
- 14 32. לכן, נציין כבר בשלב זה, כי טענת ב"כ המערערת בסיכומיו, לפיה הורה פסק הדין הקודם
15 לקצין התגמולים לעמוד בקביעתו בדבר שיעור הכרה של 50% בקשר הסיבתי, איננה
16 במקומה. בטענה זו לא היה כדי לתרום לקיומו של דיון יעיל וענייני, לכך נחזור ונתייחס
17 בעניין שיעור קביעת ההוצאות בזמן הנכון.

תמצית טענות הצדדים

- 18
19
20
21 טענות המערערת
- 22 33. המערערת טענה, כי במהלך שירותה הצבאי ובשל תנאי הדחק הנפשיים וחוסר ההיגיינה מהם
23 סבלה, חלתה במחלה זיהומית שבשלה חלתה לאחר זמן קצר, במחלת הטרשת הנפוצה.
- 24 34. כיום, לעת עריכת התצהיר, המערערת סובלת מן התסמינים של מחלתה שכוללים עייפות
25 מתמדת חולשת גפיים, חולשה כללית ונזק נפשי.
- 26 35. המערערת טוענת, כי מחלתה נגרמה במלואה, או בשיעור העולה על השיעור שנקבע ע"י
27 המומחה שבדק אותה מטעמו של קצין התגמולים.
- 28

ועדות הערעור שליד בית משפט השלום בירושלים
ועדת הערעור מכוח חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט-1959 [נוסח משולב]

ע"נ 17578-05-21 פלונית נ' קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

1

2

טענות המשיב

3 36. המשיב אולץ להכיר, לאור פסק הדין הקודם, בקשר שבין מחלתה של המערערת ובין תנאי

4 שירותה במובן זה שהמערערת היתה חשופה לזיהום בתנאי השטח שבהם שהתה ואלה

5 עלולים להיות מחוללי מחלתה. עדיין טוען הוא, כי אין לייחס לתנאי שירותה בשטח תרומה

6 חלקית גבוהה יותר, או מלאה, להופעתה של מחלת הטרשת הנפוצה, מעבר לשיעור של 25%

7

שבו הכיר.

8 37. האפשרות שהמערערת חלתה בטרשת נפוצה בשל הלחץ הנפשי שבו היתה שרויה, נדחתה

9

על ידי המשיב לחלוטין.

10

11

ראיות הצדדים

12 38. ראיותיה של המערערת כוללות את עדותה ועדות אימה, שנמסרו בתצהיר וכן עדותה של

13 המומחית מטעמה פרופ' עדי ועקנין (להלן: "ועקנין"/"המומחית מטעם המערערת").

14 ראיותיו של המשיב כללו אך ורק את עדותו של פרופ' אוריאל איתן (להלן: "אוריאל"/

15

"המומחה מטעם המשיב") הא ותו לא.

16

17

תמצית חוות הדעת הרפואיות שהוגשו מטעם הצדדים

18

חוות דעתה של מומחית המערערת

19 39. טענותיה של המערערת נתמכות כאמור על ידי פרופ' עדי ועקנין (להלן: "ועקנין") שנתנה את

20

דעתה לנושא בחוות הדעת שנערכה על ידה ביום 06.10.2023.

21 40. בחוות דעתה תיארה ועקנין את מאפייניה של מחלת הטרשת הנפוצה כמחלה אוטואימונית

22

כרונית, הפוגעת במערכת העצבים המרכזית – במוח, בעצבי הראיה ובחוט השדרה לכל

23

אורכו.

24 41. הגורם למחלה עדיין לא ידוע, אולם מדובר לדבריה במחלה דלקתית שנוצרת על רקע שילוב

25

בין גורמים שונים משפחתיים וסביבתיים. אלה מביאים לתגובה חיסונית אבנורמלית בה

26

עוברים, באופן לא תקין, תאי הדלקת למערכת העצבים המרכזית ונגרם נזק למעטפות

27

המיאלין במוח ובחוט השדרה.

ועדות הערעור שליד בית משפט השלום בירושלים
ועדת הערעור מכוח חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט-1959 [נוסח משולב]

ע"נ 21-05-17578 פלונית נ' קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

- 1 42. סיכון תורשתי קיים בשיעור של 5% אצל בן משפחה מדרגה ראשונה. לכך אין רלוונטיות
2 למערערת שכן איש במשפחתה, של המערערת, לא לקה בטרשת נפוצה.
- 3 43. מבחינת הגורמים הסביבתיים המשמעותיים ביותר, להופעתה של הטרשת הנפוצה מצביעה
4 מומחית המערערת על הגורמים ככוללים מחלות חום ויראליות.
- 5 44. בהקשר זה היא מציינת, כי הוירוס המעוגן ביותר בספרות הרפואית הינו וירוס EBV
6 (להלן: "EBV" / "הוירוס"), המוכר בספרות הרפואית כגורם המגביר את הסיכון להופעתה
7 של מחלת הטרשת אצל מטופלים שנחשפו לוירוס, פי 32 מאלה שלא נחשפו אליו.
- 8 45. ועקב טוענת, כי אין עדות לחשיפתה של המערערת לוירוס EBV טרם שירותה הצבאי וכי
9 סביר שהיא חלתה בוורוס זה, שהתבטא במחלת החום שבה לקתה, בהיותה בשירות.
- 10 46. אינדיקציה נוספת לחשיפתה של המערערת לוירוס לאחר תחילת שירותה הינה הפריחה
11 שהופיעה על גופה במשך ימים ספורים, והיא מסוג הפריחות האופייניות לקיומם של זיהומים
12 ויראליים ובמיוחד EBV.
- 13 47. מכלול הסימנים הכוללים מחלה ויראלית בליווי עייפות ופריחה, יחד עם תוצאות חיובית
14 בבדיקת הנוגדנים שנערכה למערערת, מצביע לדעתה על קשר סיבתי מלא, בין תנאי שירותה
15 של המערערת ובין הופעתה של המחלה.
- 16 48. בנוסף, כתבה ועקבין בחוות דעתה, כי תנאי הדחק שבהם נמצאה המערערת בעת שירותה,
17 מוכרים אף הם כגורמי המחלה, תוך שהיא מצביעה על מחקרים המדווחים על קשר בין סטרס
18 ובין מחלת הטרשת, הגם שהיא ערה לכך שקיימים גם מחקרים השוללים אפשרות כזו.
- 19
20 חוות דעתו של מומחה המשיב
- 21 49. טענותיו של המשיב נתמכו כאמור בחוות דעתו של אוריאל שערך שלוש חוות דעת בעניינה
22 של המערערת, כפי שנפרט להלן:
- 23 a. חוות דעת מיום 19.7.19 (להלן: "חוות הדעת הראשונה")
24 b. חוות דעת משלימה מיום 29.7.20 (להלן: "חוות הדעת השנייה")
25 c. חוות דעת משלימה מיום 19.12.23 (להלן: "חוות הדעת השלישית")
- 26 50. לצורך העניין נזכיר שהיו גם תשובות הבהרה שניתנו על ידי אוריאל, אולם אין צורך להתייחס
27 לתוכן ומשמעותן לאחר שהרכב השופטים בע"נ 40940-12-24 התייחס לכך באופן נוקב
28 במסגרת ביקורתו על דרך התנהלותו של קצין התגמולים, שעוד ידובר בה להלן בהרחבה.

ועדות הערעור שליד בית משפט השלום בירושלים
ועדת הערעור מכוח חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט-1959 [נוסח משולב]

ע"נ 17578-05-21 פלונית נ' קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

- 1 51. להלן נסקור את תוכנן של חוות דעת אלה.
- 2
- 3
- 4 סקירת חוות הדעת
- 5 52. בחוות הדעת הראשונה ציין אוריאל, כי הוא שולל קשר בין מצבי דחק ובין טרשת נפוצה
- 6 וזאת בהסתמך על הספרות, מאמרי סקירה ועבודת אפידמיולוגית שבהן לא נמצא קשר ברור
- 7 בין המחלה ובין מצבי מתח נפשי או עומס.
- 8 53. עם זאת ציין, כי התפרצות המחלה ארעה בזמן טירונות, בתנאי שטח קשים לרבות אירוע של
- 9 זיהום מספר שבועות, קודם להופעת המחלה.
- 10 54. זיהום זה, על רקע מחולל לא ידוע כלל גם, לראשונה בחייה של המערערת, פריחה ממושטת.
- 11 55. מאחר וקיימים דיווחים בספרות על הקשר שבין חשיפה לוירוס ובין טרשת נפוצה נשלחה
- 12 המערערת על ידי אוריאל לבדיקת נוגדנים לוירוס כולל IGG IGM כשהוא ממתין לתוצאות
- 13 לצורך מתן חוות דעתו בעניין הקשר הסיבתי.
- 14 56. לאחר עריכת בדיקת הנוגדנים ובהתאם לתוצאותיה, נכתבה חוות הדעת השנייה שבה צויין, כי
- 15 בבדיקה הסרולוגית שנערכה נמצאה תוצאה חיובית לנוגדנים מסוג IGG.
- 16 57. לאור זאת קבע אוריאל בחוות דעתו, כי המערערת לקתה בעברה בזיהום ויראלי מסוג EBV,
- 17 אלא שלא ניתן לקבוע – על בסיס תוצאות הבדיקה הסרולוגית – מהו המועד שבו לקתה
- 18 המערערת בוירוס.
- 19 58. בנקודה זו סיכם אוריאל את שיקוליו ממנו עולה, כי הלה הושפע בהכרעתו הקובעת קשר
- 20 סיבתי חלקי בשיעור של 25% בלבד ממספר הנחות, שאותן נציג להלן:
- 21 59. האחת היא, כי לאור תוצאות הבדיקה הסרולוגית ברור, כי המערערת לקתה בעבר בוירוס.
- 22 השנייה היא, כי תוצאות הבדיקה הסרולוגית אינן מסייעות בזיהוי המועד שבו לקתה בוירוס.
- 23 משמע, השאלה אם המערערת לקתה בוירוס טרם גיוסה לצבא, או במהלך שירותה הצבאי,
- 24 שהיא אחת השאלות המרכזיות השנויות במחלוקת, אינה זוכה לתשובה. השלישית היא,
- 25 שתנאי השטח שבהם שהתה המערערת, יכולים היו לגרום לזיהום בוירוס EBV. הרביעית
- 26 היא שהקשר בין חשיפה לוירוס EBV ובין הופעתה של מחלת הטרשת, נתון בספק,
- 27 והחמישית היא, כי חשיפה לוירוס שכיחה מאד באוכלוסיה ואין דרך לאמת את ההנחה בעניין

ועדות הערעור שליד בית משפט השלום בירושלים
ועדת הערעור מכוח חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט-1959 [נוסח משולב]

ע"נ 17578-05-21 פלוגית נ' קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

- 1 מועד התרחשותו של הזיהום. בהתחשב בכל אלה, החליט כאמור אוריאל לזקוף 25% מגורם
2 המחלה לתנאי שירותה של המערערת.
- 3 60. בחוות דעתו השלישית ציין אוריאל, כי העבודה משנת 2005, שציטוטים הימנה הובאו על
4 ידי ועקנין, ולפיה הסיוע לפתח את המחלה עם סרולוגיה חיובית גבוה יותר, אינה מספקת
5 לצורך קביעה לפיה פריצת המחלה הינה תוצאה של זיהום ב EBV.
- 6 61. עוד התייחס אוריאל בחוות דעתו זו השלישית, לעבודות שפורסמו מאז כתיבת חוות דעתו,
7 כולל עבודה גדולה משנת 2022 (להלן: "העבודה"), שממנה עלה, כי הסיכון למחלה עולה
8 פי 32 אצל מטופלים שנחשפו ל EBV ולמרות זאת עמד על דעתו ומסקנתו בחוות דעתו
9 השניה.
- 10 62. לדבריו החליט שלא לשנות ממסקנותיו מחוות דעתו השניה בחוות דעתו השלישית, שכן
11 מעבודה זו עולה, כי הזמן החציוני ממועד ההדבקה בוירוס ועד להתפתחות המחלה, עומד
12 על 5 שנים. במקרה הנדון לעומת זאת, אומר הוא, מדובר בפער של שבועות ספורים בלבד
13 בין החשיפה לוירוס והזיהום שנגרם בשלו ובין התפתחות המחלה, לפיכך אין בכך כדי לתמוך
14 בגישתה של ועקנין.
- 15 63. עם זאת, אין הוא מתעלם מכך שטווח הזמן הינו בין 0 ל 10 שנים, ולכן אף לשיטתו תיתכן
16 התפרצות של המחלה, גם בטווח זמן קצר. לכן אמר הוא, כי אינו יכול לשלול בוודאות מלאה,
17 את האפשרות להתפרצותה של המחלה, אף בסמוך לאתר החשיפה לוירוס, כך שניתן אף
18 להניח, כי קיים קשר סיבתי מלא בין השניים.
- 19 64. מעבר לכך טען אוריאל בחוות דעתו, כי התייעוד הרפואי אודות בדיקות המעקב שבוצעו אצל
20 המערערת מלמד, כי מסקנתו סבירה יותר.
- 21 65. לשיטתו, בדיקת ההדמיה שנערכה בחודש יולי 2017 חשפה מספר מוקדים דמיאלנטיביים לא
22 פעילים המעידים, בסבירות גבוהה, על מחלה שגילה עולה על מספר שבועות.
- 23 66. למרות המחקרים העדכניים בעניין קיומה של זיקה חזקה בין EBV ובין טרשת נפוצה, עדיין
24 מדובר לדבריו בזיהום שכיח מאד.
- 25 67. המערערת עצמה, כך הניח אוריאל, בהסתמכו על תיקה הרפואי של המערערת, סבלה
26 ממחלות חום מספר פעמים לאורך חייה, עובר לטירונות. בכך יש כדי להפחית מסבירותה של
27 ההנחה לפיה ההדבקה ב EBV אירעה דווקא במהלך הטירונות. פער הזמנים הקצר – שעליו

ועדות הערעור שליד בית משפט השלום בירושלים
ועדת הערעור מכוח חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט-1959 [נוסח משולב]

ע"נ 17578-05-21 פלונית נ' קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

1 דובר לעיל - בין התסמינים הזיהומיים לתסמינים הנוירולוגים, מפחית מאד את הסבירות
2 לקשר סיבתי בין תנאי הטירונות, להתפרצותה של מחלת הטרשת.
3 68. לסיכום הוא אומר, כי לאור תוצאות הבדיקות שנערכו למערערת המלמדות על כך שבעברה
4 לקתה בוירוס, הגם שלא ידוע מתי, ניתן לבסס קביעה בעניין קיומו של קשר חלקי, בשיעור
5 של 25%. בה בעת דחה הוא בשתי ידיים, את האפשרות לקשר סיבתי בין תנאי הדחק מהם
6 סבלה המערערת במהלך שירותה ובין התפרצות מחלתה.

7
8 השאלה שבמחלוקת

9 69. מהשוואת גירסאות הצדדים בעניין זה עולה, כי המחלוקת בין הצדדים נושאת שני ראשים.
10 בראש האחד, נדון הקשר שבין תנאי הדחק שלהם טוענת המערערת ובין מחלת הטרשת
11 הנפוצה ואילו בראש השני נדון הקשר שבין הופעתה של מחלת חום זיהומית EBV ובין
12 התפרצותה של מחלת הטרשת.

13 70. בנושא זה המחלוקת מצומצמת למדי, שכן בעוד שלגבי תנאי הדחק שולל המשיב את הקשר
14 הסיבתי לחלוטין, הרי בשאלת הקשר לזיהום EBV הקשר הסיבתי לכשעצמו אינו שנוי
15 במחלוקת, אלא שיעורו בלבד. ודוק. בזמן שהמערערת טוענת ל"גרימה" מלאה, בשיעור של
16 100%, או יותר מ 25%, טוען המשיב, כי הסתברות הקשר אינה עולה על 25%.

17 71. השאלה אם כך היא דו ראשית וכל אחד משני ראשיה, עוסק בתחום נפרד וטעון דיון
18 לכשעצמו.

19 72. עתה משנפנינו לשלב ניתוח הראיות נבהיר, כי בכל מקום בפסק הדין שבו מופיעה התייחסות
20 לעמודים מסויימים בפרוטוקול הכוונה היא לפרוטוקול יום 10.6.24, אלא אם כן צויין אחרת
21 במפורש.

22
23 דיון בראש הראשון – הקשר בין מצבי דחק נפשי ובין התפרצותה של מחלת
24 הטרשת

25 73. ועקב קבעה בחוות דעתה, כי הרפואה הכירה בקיומו של קשר סיבתי בין מצבי סטרס ובין
26 מחלת הטרשת. היות וטענת המערערת שלא נסתרה היא, כי סבלה במהלך שירותה מתנאי
27 דחק, יש לקבוע, כך לדבריה, כי הוכח הקשר הסיבתי שבין מצב הדחק ובין התפרצות המחלה.

ועדות הערעור שליד בית משפט השלום בירושלים
ועדת הערעור מכוח חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט-1959 [נוסח משולב]

ע"נ 17578-05-21 פלונית נ' קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

74. עם זאת אישרה ועקנין בחקירתה הנגדית, כי חוות דעתה בעניין זה, נתמכת במספר מחקרים
1 מצומצם, ללא היקף נבדקים מספק, על מנת להגיע לרף המובהקות הסטטיסטית, הנדרש על
2 מנת לבסס על גביו חוות דעת מקצועיות רפואיות.
3
75. עוד הסכימה ועקנין, כי העבודה המרכזית, שעליה הסתמכה בחוות דעתה, בדקה את הקשר
4 שבין מצבי דחק ובין הופעתם של התקפי מחלת הטרשת, התייחסה למקרים שבהם מדובר
5 היה בנבדקים שכבר חלו במחלה.
6
76. הואיל וכך הסכימה ועקנין בהגינותה, כי המחקרים בעניין קונקרטי זה של הקשר שבין סטרס
7 ובין התפרצותה של מחלת הטרשת אינם מספקים. לפיכך, אין בהם כדי להשיג את הרף
8 המשפטי הנדרש לקביעת קיומו של קשר סיבתי בין מצבי דחק ובין פריצתה של מחלת
9 הטרשת אצל אנשים שטרם חלו בה (פרטיכל יום 10.6.24 עמ' 55-49 ובמיוחד עמ' 52 שורה
10 25 עד סוף העמוד).
11
77. לפיכך, הגענו לכלל מסקנה, כי הגם שתנאי שירותה של המערערת היו קשים ומאתגרים, חוות
12 דעתו של אוריאל, בעניין העדרו של קשר סיבתי בין תנאי הדחק שמהם סבלה המערערת ובין
13 מחלת הטרשת, הינה סבירה יותר.
14
78. אנו דוחים בכך, את האפשרות שקיים קשר סיבתי של גרימה, בשיעור זה או אחר, בין תנאי
15 הלחץ הנפשי שאפיינו את שירותה של המערערת ובין הופעתה של מחלת הטרשת הנפוצה.
16
79. גיזרת המחלוקת בין הצדדים צומצמה אם כך ומתמקדת מעתה בראשה השני בלבד, שבו יהא
17 עלינו להכריע בשאלה מה סביר יותר בנסיבות המתוארות: האם סביר לייחס את מחלתה של
18 המערערת לזיהום שבו לקתה בצבא, או לזיהום קודם שבו לקתה טרם שירותה הצבאי?
19
20
21 דיון בראש השני – הקשר בין החשפות לוירוס EBV ובין התפרצותה של מחלת
22 הטרשת
80. העיסוק בראש השני, מבוסס על מספר הנחות מקדימות שאותן יש לחזור ולהזכיר גם אם
23 חלקן עלה קודם לכן, על מנת שהדברים יהיו נהירים לקורא.
24
81. המערערת חלתה בחייה, בשלב כלשהוא, בוירוס EBV וזאת על סמך הבדיקה הסרולוגית
25 שערך אוריאל.
26
82. קיים קשר סיבתי שאינו מוטל בספק בין זיהום EBV ובין מחלת הטרשת הנפוצה. הנחה זו
27 נתמכת אף היא ע"י שני המומחים, משני צידי המתרס.
28

ועדות הערעור שליד בית משפט השלום בירושלים
ועדת הערעור מכוח חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט-1959 [נוסח משולב]

ע"נ 17578-05-21 פלוגית נ' קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

- 1 83. על הסכמה זו למדנו, על אף הספק שהטיל בה אוריאל בחוות דעתו השנייה, מתוך תשובותיו
2 בחקירתו הנגדית בהן אישר את קיומו של הקשר וכך נשמע אומר:
3 "אני מסכים שקיים קשר חזק בין EBV לטרשת".
4 (עמ' 69 לפרוטוקול שורה 6)
- 5 84. לעניות דעתנו, איננו זקוקים ליותר מכך כדי לקבוע שהוכח קשר סיבתי ברמה הנדרשת
6 בחוק ובפסיקה, לצורך הקביעה ולפיה סביר, ברמה המתקבלת על הדעת, כי זיהום ויראלי
7 מסוג EBV יכול לחולל את מחלת הטרשת הנפוצה, וכי המערערת חלתה במהלך חייה
8 במחלה זו.
- 9 85. מוסכם גם, כי המערערת סבלה במהלך שירותה הצבאי ממחלת חום ויראלית כולל פריחה
10 והתסמינים הנלווים, בכך מודה גם אוריאל וכך נשמעו הדברים:
11 **פרופ' איתן אוריאל:** "אין לי עוד משהו שהוא בעד, אני יכול להגיד את הדברים שהם נגד.
12 אה, עוד בעד אני יכול לבוא ולומר שהיתה לה מחלת חום בתקופת השירות, שאני לא יודע
13 לחובת מה לזקוף אותה, לחובת איזה מחולל לזקוף אותה."
14 **כב' הש' יעל אחימן:** "זה עוד דבר כן? הייתה לה מחלה"
15 **פרופ' איתן אוריאל:** "הייתה לה מחלת חום."
16 **כב' הש' יעל אחימן:** "את זה אתה שכחת."
17 **עו"ד יואב אלמגור:** "אמרת ידוע מחלת חום, סביר שהיא וירלית. אתה אמרת,
18 **פרופ' איתן אוריאל:** כן, סביר שהיא וירלית כן."
19 **כב' הש' יעל אחימן:** "שזה עוד נימוק."
20 **פרופ' איתן אוריאל:** "נכון. כאן תמו הנימוקים."
21 **כב' הש' יעל אחימן:** "והפריחה אתה מתייחס אליה או לא שוקל אותה?"
22 **פרופ' איתן אוריאל:** "אני גם שוקל אותה, מחלת חום וירלית כולל פריחה וכל התסמינים
23 שהופיעו."
24 (עמ' 70 לפרוטוקול שורות 10-21)
- 25 86. לפי עדותו קיימת אם כך האפשרות, שהמערערת חלתה ב EBV בילדותה ולצידה האפשרות
26 שהיא חלתה בוירוס ה EBV בעת שירותה הצבאי, בעת שסבלה מעליה בחום גופה ופריחה
27 פשטה בגופה.

ועדות הערעור שליד בית משפט השלום בירושלים
ועדת הערעור מכוח חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט-1959 [נוסח משולב]

ע"נ 17578-05-21 פלונית נ' קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

- 1 87. בעניין זה טוענת ועקנין, כי לא נמצא בתיעוד הרפואי שהוצג, בסיס מניח את הדעת לצורך
2 הקביעה ולפיה המערערת חלתה בילדותה בזיהום EBV זאת בניגוד לדעתו של אוריאל.
3 טענתה בעניין זה היא, כי המחלות המתועדות בתיקה הרפואי של המערערת מילדות, הינן
4 מחלות חיידקיות ולא ויראליות.
- 5 88. לכן לשיטתה, לא היה כל מקום להניח הנחה מסוג זה שהניח אוריאל, לפיה סבלה המערערת
6 בעברה מזיהומים ויראליים. ואכן, אם נקבל את דעתה של ועקנין בעניין זה, יהא סביר מצידנו
7 להניח, כי המחלה הוירלית שבה לקתה המערערת על פי תוצאות הבדיקות ארעה במהלך
8 שירותה הצבאי ולא קודם לכן.
- 9 89. בעניין זה מונחות בפנינו תוצאות חקירתם הנגדית של שני המומחים. ועקנין בתשובותיה
10 הסבה את תשומת הלב לכך שהתיעוד הרפואי מתקופת ילדותה של המערערת מלמד על כך
11 שהרופאים שטיפלו בה זיהו מחלה חיידקית ולא וירלית. ההוכחה לכך מצויה לדידה בסוג
12 הטיפול שניתן לה שהיה טיפול אנטיביוטי. וכך נשמעו הדברים מפיה לפרוטוקול:
13 **פרופ' וקנין דמבינסקי:** "אני עברתי על התיק הרפואי, המחלות חום הקודמות נראו יותר מחלות
14 חיידקיות. ניתנו להם רופא ילדים, משפחה, נתנו להם אנטיביוטיקה
15 הייתה דלקת גרון, הייתה תרבית חיובית, זה נראה לי מחלה חיידקית.
16 הייתה פה מחלה שהיתה שונה, היה לה פחות חום, 7.5, הייתה לה
17 פריחה חריגה, הייתה לה הרגשה כללית רעה והיתה לי בדיקת גם עם
18 איי גי גי חיובי לא. בי.וי. אז נשמע שיותר הגיוני שהמחלה הזו היא
19 מחלה וירלית והיא שונה מהזיהומים החיידקיים לפני. האם אני יכולה
20 להתחייב? לצערי לא לקחו את בדיקת הדם באותו הזמן כמו שנאמר
21 פה מאד יפה. אבל היה לה מתישהו אי. בי.וי. כמו שאמרת, אנחנו לא
22 יכולים להתחייב מתי בדיוק, מה הסימפטומים של אי. בי.וי. לשאלתך.
23 אז חום, כאבי גרון, פריחה יכולה להיות, הרגשה כללית רעה".
24 (עמוד 32 לפרוטוקול שורות 1-10)
- 25 90. ואף הוסיפה ואמרה כך:
- 26 **פרופ' וקנין דמבינסקי:** "לא, לא זה מה שאמרת. אמרתי אני עוד פעם אחזור, רופא ילדים
27 טוב נותן אנטיביוטיקה בדרך כלל לא סתם, כשבאים ורואים תפליט
28 וחושבים על סטרפטוקוק, מתי חושבים על סטרפטוקוק, בדרך כלל
29 הוא גורם לחום גבוה, לא מחלקים אנטיביוטיקה כאילו זה סוכריות.
30 הוא נתן לה מספר פעמים ויש גם הוכחה בסופו של דבר נלקחה תרבית

ועדות הערעור שליד בית משפט השלום בירושלים
ועדת הערעור מכוח חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט-1959 [נוסח משולב]

ע"נ 17578-05-21 פלונית נ' קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

- 1 והיתה תרבות חיובית, זה לא קורה הרבה. נלקחה תרבות חיובית וזה
2 בסדר גמור מה שהוא עשה עד אז.
3 (עמ' 40 לפרוטוקול שורות 29-28 ועמ' 41 שורות 1-4).
- 4 91. עדותה של ועקנין בנקודה זו הייתה משכנעת ונשמעת לנו סבירה ביותר. גם אנו עיינו בתיק
5 הרפואי והתרשמנו שאין הוא כולל תיאורים, התואמים את מאפייניה של המחלה היראלית,
6 כמו אלה המופיעים במסמכי הרפואיים מתקופת שירותה הצבאי של המערערת, לגביהם
7 הסכימו שני המומחים, כי הינם אופייניים למופעה של מחלה שהיא ויראלית.
- 8 92. מנגד, אוריאל לא היה מסוגל לתת הסבר להנחתו בדבר הופעתו של זיהום ויראלי בילדותה
9 של המערערת, על רקע הטיפול האנטיביוטי שקיבלה והתרבות שבוצעה וחזרה חיובית.
- 10 93. יתרה מזו, התרשמנו מתוך חוות דעתו ותשובותיו בחקירה הנגדית, כי אוריאל לא בדק בצורה
11 יסודית את תולדות מחלות ילדותה של המערערת, באופן המאפשר לנו לעמת את ועקנין עם
12 מסקנותיו. ואכן, התייעוד הרפואי שעיינו בו מלמד, כי למערערת הותווה בילדותה שוב ושוב
13 טיפול אנטיביוטי, שנועד להתמודדות עם מחלה חידקית. בכך יש כדי לתמוך בגישתה של
14 ועקנין.
- 15 94. הניסיון שנעשה מצד המשיב לטעון שהמערערת הייתה ילדה בעלת נטיות חולניות, שסבלה
16 במובהק מריבוי של מחלות זיהומיות (לספירתו 18 במספר) לא הוכחה, ואוריאל מעולם לא
17 הפנה אותנו ל-18 אירועים כאלה.
- 18 95. להיפך, התרשמנו, מתוך עיון בתיק הרפואי, כי המערערת לא הייתה ילדה/נערה שחלתה
19 בתדירות קיצונית, ביחס לאירועי חום המתרחשים אצל ילדות וילדים בדרך כלל. בעניין זה
20 ורק לצורך הדוגמא, נפנה לתיק המוצגים בעמודים 55, 98, 108, 109.
- 21 96. ככלל נציין בהקשר זה לטובה את התרשמותנו מעדותה של ועקנין שהייתה כנה, גלויה גם
22 במקומות שבהם חשה פחות בנוח. כך לא היססה לומר שהיא אינה יודעת את התשובה
23 לשאלה שהופנתה אליה, מקום שלא ידעה. אולם מקום שהידע הרפואי שלה הועמד לחקירה
24 היא הפגינה מקצועיות. כך כשהסבירה מדוע הפריחה שהתפשטה על גופה של המערערת,
25 ואובחנה על ידי הצבא כאלרגיה, איננה נכונה והיא טיפוסית דוקא לזיהום ויראלי וכך תועדו
26 דבריה לפרוטוקול:

ועדות הערעור שליד בית משפט השלום בירושלים
ועדת הערעור מכוח חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט-1959 [נוסח משולב]

ע"נ 21-05-17578 פלונית נ' קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

- 1 "אז תראי, הרופא שראה את הפריחה, את לא ראית הרי את הפריחה
2 מטבע הדברים. הרופא שראה בזמן אמת את הפריחה אבחן אותה
3 כאורטיקריה שזו תגובה אלרגית נכון?"
4 "נכון." **פרופ' וקנין דמבינסקי:**
- 5 "המערערת גם אמרה, היא אישרה וזה גם עולה מהתיעוד שהיא לקחה
6 תרופה נגד אלרגיה והפריחה עברה תוך כמה ימים נכון?"
7 "אז פה אני אדייק. פריחה אלרגית אם לוקחים תרופה נגד אלרגית או
8 בכלל אלרגיה, זה דבר שהוא חולף תוך שעות, הוא לא חולף תוך
9 ימים. פריחה וירלית עוברת תוך ימים, זה ההבדל. ולכן זה כיוון אותי
10 יותר שמדובר כרגע בוירוס, לעומת כל התיעוד של המספר, לא היו
11 שם 18, אבל היו מספר אירועי חום במהלך החיים שלה שהיו עם
12 דלקות גרון וחום, שאחד מהם היה עם תרבות חיובית ללא פריחה,
13 ולכן זה יותר כיוון לזיהום חיידקי. היא קיבלה לאורך השנים הרבה
14 פעמים אנטיביוטיקה ולכן זה שוב מכוון לזיהום חיידקי. במקרה
15 הספציפי הזה אנחנו לא נוכל לדעת לאשורו, כי בזמן אמת לא נלקחה
16 בדיקת דם, אבל זה יותר מכוון לזיהום וירלי, כי בוירוס יש פריחה
17 שהיא דמוית אורטיקריה, זו פריחה עדינה מאד על כל הגוף. זה הידע
18 שלי."
- 19 "אז בואי רק, לא כתוב אם הפריחה עדינה או לא, כתוב איפה היתה
20 הפריחה אבל לא כתוב איך היא היתה וגם אין תמונות של הפריחה."
21 "זה המינוח הרפואי, פריחה אורטיקרית היא פריחה עדינה, אם היו
22 פריחה לא עדינה, אז היו קוראים לה פריחה פוסטולרית שהיא נמושה,
23 יש מונחים רפואיים. המונח פריחה אורטיקרית זו פריחה רגועה, אין
24 לה בליטות."
- 25 "אז תראי, הרופא שראה את הפריחה, את לא ראית הרי את הפריחה
26 מטבע הדברים. הרופא שראה בזמן אמת את הפריחה אבחן אותה
27 כאורטיקריה שזו תגובה אלרגית נכון?"
28 "נכון." **פרופ' וקנין דמבינסקי:**
- 29 "המערערת גם אמרה, היא אישרה וזה גם עולה מהתיעוד שהיא לקחה
30 תרופה נגד אלרגיה והפריחה עברה תוך כמה ימים נכון?"

ועדות הערעור שליד בית משפט השלום בירושלים
ועדת הערעור מכוח חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט-1959 [נוסח משולב]

ע"נ 17578-05-21 פלונית נ' קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

1 **פרופ' וקנין דמבינסקי:** "אז פה אני אדייק. פריחה אלרגית אם לוקחים תרופה נגד אלרגית או
2 בכלל אלרגיה, זה דבר שהוא חולף תוך שעות, הוא לא חולף תוך
3 ימים. פריחה וירלית עוברת תוך ימים, זה ההבדל. ולכן זה כיוון אותי
4 יותר שמדובר כרגע בוירוס, לעומת כל התיעוד של המספר, לא היו
5 שם 18, אבל היו מספר אירועי חום במהלך החיים שלה שהיו עם
6 דלקות גרון וחום, שאחד מהם היה עם תרבית חיובית ללא פריחה,
7 ולכן זה יותר כיוון לזיהום חיידקי. היא קיבלה לאורך השנים הרבה
8 פעמים אנטיביוטיקה ולכן זה שוב מכוון לזיהום חיידקי. במקרה
9 הספציפי הזה אנחנו לא נוכל לדעת לאשורו, כי בזמן אמת לא נלקחה
10 בדיקת דם, אבל זה יותר מכוון לזיהום וירלי, כי בוירוס יש פריחה
11 שהיא דמוית אורטיקריה, זו פריחה עדינה מאד על כל הגוף. זה הידע
12 שלי."

13 **עו"ד רחל אהרון:** "אז בואי רק, לא כתוב אם הפריחה עדינה או לא, כתוב איפה היתה
14 הפריחה אבל לא כתוב איך היא היתה וגם אין תמונות של הפריחה."

15 **פרופ' וקנין דמבינסקי:** "זה המינוח הרפואי, פריחה אורטיקרית היא פריחה עדינה, אם היו
16 פריחה לא עדינה, אז היו קוראים לה פריחה פוסטולרית שהיא נמושה,
17 יש מונחים רפואיים. המונח פריחה אורטיקרית זו פריחה רגועה, אין
18 לה בליטות."

19 97. לעומת זאת, עדותו של אוריאל הייתה רצופה בסתירות והותירה רושם בלתי אמין.

20 98. נפנה בעניין זה לחוות הדעת הראשונה שבה ציין אוריאל, כי קיימים דיווחים בספרות
21 הרפואית על חשיפה לוירוס EBV כגורם למחלת הטרשת ולכן ביקש לבצע בדיקת נוגדנים
22 בגופה של המערצרת.

23 99. בחוות דעתו השנייה, שנערכה לאחר ביצוע בדיקת הנוגדנים, נסוג אוריאל מעמדתו המקורית
24 וטען שהקשר בין החשיפה לוירוס ובין הופעתה של מחלת הטרשת נתון בספק. לעומת זאת
25 בחקירתו הנגדית, כפי שצוטט לעיל, הוא כבר הודה בפה מלא, כי קיים קשר חזק בין EBV
26 וטרשת נפוצה.

27 100. סברנו כי אין מקום לקבוע מימצאים, המסתמכים על חוות דעתו של מומחה כמו אוריאל,
28 המשנה את חוות דעתו, ללא הסבר מניח את הדעת.

29 101. מעבר לכך, נוסף ונאמר, כי שני המומחים הסכימו לכך שאילו הייתה מערצרת נבדקת
30 בבדיקה סרולוגית בעת שרותה הצבאי, בזמן שחומה עלה והופיעה הפריחה המפושטת, כך

ועדות הערעור שליד בית משפט השלום בירושלים
ועדת הערעור מכוח חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט-1959 [נוסח משולב]

ע"נ 17578-05-21 פלונית נ' קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

- 1 שהחלטה על טיפול באמצעות אקמול, היתה מומרת בביצועה של בדיקה סרולוגית, ניתן
2 היה לדעת בוודאות, אם המחלה הויראלית, שאין חולק על כך שלקתה בה, התרחשה באותו
3 מועד.
- 4 102. השאלה אם צריך היה לעשות וניתן היה לעשות בדיקה סרולוגית, באותה עת שבה הופיעו
5 אצל המערערת התסמינים שתוארו לעיל, היא שאלה של פרקטיקה רפואית נכונה. ועקנין
6 העידה, כי פרקטיקה רפואית נכונה מחייבת בדיקה כזאת, כאשר יש חשש או אבחנה של זיהום
7 ויראלי, וכך נשמעו דבריה לפרוטוקול הועדה:
- 8 **כב' הש' יעל אחימן:** "סליחה רק שאלה, מבחינת הפרקטיקה הרפואית, את חושבת שהיה
9 צריך לקחת בדיקת דם בזמן אמת?"
- 10 **פרופ' וקנין דמבינסקי:** "אצלנו לרוב כן לוקחים כדי לאשש אבחנה. ולפעמים כשיש אי. בי.וי.
11 יכולים להיות הרבה זמן עייפות, זאת אומרת כן"
12 (עמ' 33 לפרוטוקול שורות 1-4)
- 13 103. בדיקה כזו כאמור לא נערכה ועל פני הדברים בפרקטיקה רפואית מקובלת, שעל נכונותה לא
14 חלק אוריאל, היה מקום לערוך בדיקה כזאת.
- 15 104. מבלי לקבוע מסמרות בשאלה אם גם הצבא כפוף לפרקטיקות רפואיות כאלה, שאוריאל לא
16 חלק על נכונותן, קיימים שני נימוקים אחרים שבשלהם, העדרן של תוצאות בדיקה סרולוגית
17 שהיה בהן כדי להסיר את אי הוודאות שאנו נדרשים כעת להתמודד עימה, ראוי שיפעל לטובת
18 המערערת:
- 19 a. האחד הוא שעל פי תכליתו החקיקתית של החוק החל על העניין, שהיא תכלית
20 סוציאלית, ספיקות פועלים לטובת הצד הנפגע. חוק שנועד להיטיב עם נכי צה"ל
21 ולהכיר בתרומתם לחברה יש לפרש באופן ליברלי וברוח לב. (מתוך רע"א
22 4949/18 פלוני נ' משרד הבטחון – קצין התגמולים).
- 23 b. הנימוק השני הוא, כי מבלי לקבוע מימצאים בשאלת האחריות למחדל הבדיקה
24 הסרולוגית, אין ספק כי מחדל זה גרם למערערת נזק ראייתי. הנזק הראייתי הוא
25 הספק שנוצר ביחס לטיב מחלתה ונזק זה אינו אמור לדעתנו לרבוץ לפיתחה של
26 המערערת ולפגוע בסיכויי הערר שהוגש על ידה.
- 27 105. בנקודה זו הגיעה מסענו לסופה של הדרך. שכן בהינתן כי אנו מעדיפים את עדותה של ועקנין
28 כמומחית, על פני עדותו של אוריאל כמומחה, מתבקשת מאליה הקביעה ולפיה סביר יותר

ועדות הערעור שליד בית משפט השלום בירושלים
ועדת הערעור מכוח חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט-1959 [נוסח משולב]

ע"נ 17578-05-21 פלונית נ' קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

- 1 שהמחלה הויראלית שגרמה לטרשת הנפוצה, התרחשה בתקופת שירותה הצבאי של
2 המערערת, מאשר בתקופת ילדותה.
- 3 106. נדגיש בעניין זה, כי קביעתנו זו מתבססת על ההלכה המשפטית ולפיה חובת ההוכחה בתיקים
4 מסוג זה אינה נדרשת להיות יותר מאשר "מתקבלת על הדעת" (רע"א 7207/01 נחום לייזר
5 נ' מדינת ישראל, משרד הביטחון, קצין התגמולים).
- 6 107. בעניין זה אף נוסף ונפנה את הקורא לפסק הדין שניתן ברע"א 2652/19 ע"י כב' השופט
7 הנדל, במקרה דומה של מחלה ויראלית, שגרמה להתפרצותה של מחלה נוירולוגית. בפסק
8 דין זה נקבעה הלכה משפטית, שהיא ענף של הפסיקה בעניין משמעותן של מחלות
9 קונסטזיונאליות, המתמקדת בייחודיותן של המחלות הויראליות. לפי ההלכה שנקבעה
10 כאמור יש להכיר בקיומו של קשר סיבתי של "גרימה", מעצם כך שהפגיעה הנוירולוגית
11 התפרצה אצל הנפגעת בסמוך להידבקותה במחלה הויראלית, שבה לקתה בעת שירותה
12 הצבאי.
- 13 108. למעלה מן הצורך נציין, כי קביעתו של אוריאל בעניין "תרומתו" של הגורם הויראלי
14 להתפרצותה של מחלת הטרשת שאותה העמיד דווקא על 25% , מוטלת אף היא בספק.
15 מקורו של ספק זה טמון בכך, שאוריאל לא חשף בצורה משכנעת וקוהרנטית את שיקוליו
16 לבחור דווקא בשיעור הכרה של 25% ולא בכל שיעור אחר, אם בכלל.
- 17 109. ההחלטה להעמיד את שיעור ההכרה על-25% כאמור, לא הוסברה וסביבה נותרו סימני שאלה
18 לא מעטים. נחל בכך שלמרות שאוריאל טען בעדותו, כי קיבל את החלטתו בעניין זה על
19 בסיסו של חישוב סטטיסטי, הוא מעולם לא חשף את התחשיב שערך בעניין ואף לא ניתנו על
20 ידו אינדיקציות כלשהן לפרמטרים שבהם מקובל להשתמש לדעתו בחישוב מסוג זה, למעט
21 אמירת אגב שנשמעה כך:
22
- 23 **השופטת אחימן**: "תצא מהנחה שאני לא מקבלת, אנחנו לא נקבל את הקביעות שלך. לא בענין
24 המנגנון של ההתפרצות, ולא בענין הנגעים הישנים. וכל מה שנשאר
25 זה שלא יודעים מתי זה פרץ. אז אתה מסכים איתי שהשיקול להכיר
26 הוא יותר מ-25 אחוז?"

ועדות הערעור שליד בית משפט השלום בירושלים
ועדת הערעור מכוח חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט-1959 [נוסח משולב]

ע"נ 17578-05-21 פלונית נ' קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

- 1 **פרופ' איתן אוריאל:** "לא. כי אז אני הייתי לוקח את כל האירועים של מחלות החום
2 המפורטות ומחלק אותם ומנסה למצוא את החלק היחסי. אם אני
3 מתעלם"
4 **כב' הש' יעל אחימן:** "מה הקשר?"
5 **פרופ' איתן אוריאל:** "זאת אומרת יש לנו כאן אירוע שם מחלת חום עם תסמינים. היו גם
6 אירועים בעבר של מחלות חום עם תסמינים, ובאופן עקרוני אנחנו
7 יודעים שכל אחת מהמחלות חום האלה, כל התפרצות תסמינית
8 עלולה להיות על רקע החשיפה הראשונה לא.בי.וי ולכן אני הייתי
9 עושה כאן אולי איזשהו משהו סטטיסטי."
10 (עמ' 77 שורות 26-23 וכן עמ' 77 בשורות 21-20).
11 110. דברים אלה נועדו, כך לדעתנו, כדי ליצור את הרושם בדבר קיומו של מנגנון סטטיסטי מדעי
12 לחישוב יחסי התרומה של הגורמים השונים לפרוץ המחלה.
13 111. לא זו בלבד שהעקרונות המנחים לחישוב זה לא הובהרו אלא שמדבריו של אוריאל אף עלה
14 כי הוא עצמו לא השתמש בהם, מבלי להסביר מדוע.
15 112. בשולי הדברים מתגלה גם מידה של חוסר הגינות בדבריו של אוריאל, שכן מהם משתמע
16 שבכל מקרה הוא היה בוחר בשיעור של 25%, משל היה זה יעד שסומן על ידו כמטרה
17 לכאורה באופן שרירותי. כשנשאל אוריאל מדוע לא קבע יחס שווה בשיעור של 50% לשתי
18 האפשרויות "האחראיות" לכאורה להתפרצותה של הטרשת הנפוצה אצל המערערת, הוא שב
19 ונתלה – הפעם באופן עקיף - בעקרונותיו של מבחן סטטיסטי, המבוסס על ההנחה השגויה,
20 לפיה המערערת סבלה בעברה מעשרות זיהומים נוספים.
21 113. ציינו לעיל ונחזור ונאמר גם כאן, כי לא הוכח שהמערערת סבלה בילדותה מזיהומים בהיקף
22 החורג מן המצוי בקרב ילדות או ילדים. לפיכך, כשהוא אומר בעמ' 75 בשורה 15 לפרוטוקול
23 שהוא הלך "לפנים משורת הדין בצורה קיצונית", נראית אמירתו חלולה וחסרת משמעות.
24 114. אחד הנושאים שעלו בדיון, ועליו הסתמך בין השאר אוריאל נוגע לתוצאות בדיקות ה-MRI
25 שנערכו למערערת. מדובר בשתי בדיקות MRI שנערכו האחת בחודש מאי 2017 והשניה
26 בחודש יולי 2017.
27 115. איש מבין שני המומחים לא התייחס בחוות דעתו לתוצאות בדיקת ה-MRI כשיקול מכריע,
28 או מרכזי בחוות דעתו, ככל שיש בה כדי ללמד על המועד שבו לקתה המערערת במחלת
29 הטרשת.

ועדות הערעור שליד בית משפט השלום בירושלים
ועדת הערעור מכוח חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט-1959 [נוסח משולב]

ע"נ 17578-05-21 פלונית נ' קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

116. יחד עם זאת, שני המומחים, התייחסו למימצאיהן של הבדיקות ואף נשאלו אודותיהן
בחקירתם הנגדית.

117. אוריאל ניסה לטעון בחקירתו, כי תמונת הנגעים שנחשפה בבדיקת ה MRI מלמדת על
קיומם של נגעים ישנים לצד התגלותם של נגעים חדשים. דבריו אלה נועדו לשמש בסיס
למסקנתו לפיה חלטה המערערת בעברה בטרשת נפוצה, עוד טרם תחילת שרותה הצבאי וכך
נשמעה עדותו בעניין זה:

פרופ' איתן אוריאל: "הדגמה תקינה של ארובות העיניים כולל גלגלי עינים, מבנה תקין
של הסינוסים זה לא משנה, שינוי סיגנל וכנראה האדרה לא בדיוק
ברור מה כתוב כאן לאחר הזרקת (מונח רפואי) בעצב ראיה, הכוונה
לכוונה משמאל. זאת אומרת כאן יש איזשהו ממצא שלהבנתי הם כתבו
השערה או האדרה ואני מניח שהם מדברים על האדרה בעצב הראיה,
זה ממצא טרי כי הוא עובר האדרה, יש לה דלקת בעצב הראיה ולכן
העצב הזה עובר האדרה. אחר כך הדמיה תקינה של אזור האוכף טה
טה טה זה לא רלבנטי, אני מדלג ברשותכם. מוקדי שינוי סיגנל גבוה
(מונח רפואי) זה אותו רצף שהוא רלבנטי לנגעים (מונח רפואי)
בטרשת נפוצה, צמוד לקרן (מונח רפואי) מימין (מונח רפואי) מימין
(מונח רפואי) משמאל, חלקם מראים סימני (מונח רפואי). מה זה אומר,
חלקם הם באמת נגעים טריים כי הם מראים סימנים של ... חלקם הם
כנראה לא נגעים טריים כי הם לא מראים ... ובנוסף לא מצוין שהם
עוברים האדרה. לכן להבנתי מדובר בנגעים ישנים יותר. פרופ' וקנין
בחקירתה התייחסה למה שנקרא חורים שחורים. חורים שחורים זה
ממצא אחר ש מעיד על נגעים עוד יותר ישנים, ובכלל אין כאן
התייחסות לזה כי הם לא מתייחסים לרצף של טי 1 שהוא רלבנטי
לחורים השחורים, ולכן מדובר כאן במשהו שהוא עובדתי. יש כאן
נגעים טריים ויש כאן נגעים שהם פחות טריים, להבנתי לא עולה
בקנה אחד."

(עמוד 80 לפרוטוקול שורות 1-18).

118. אוריאל טען בעדותו כאמור, כי אצל המערערת התגלו נגעים ישנים אולם, בהמשך חקירתו
הנגדית הודה שאין בתמונת הנגעים כדי לסייע בזיהוי גילם של הנגעים, כאינדיקציה
להכרעה בעניין מועד פרוץ המחלה, וכך נשמעו דבריו לפרוטוקול בעניין זה:

ועדות הערעור שליד בית משפט השלום בירושלים
ועדת הערעור מכוח חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט-1959 [נוסח משולב]

ע"נ 17578-05-21 פלונית נ' קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

1 " אז אין מה שנקרא חורים ש חורים שזה מדבר על נזק שהוא באמת לונג סטנדינג של
2 חודשים או שנים, אבל גם אין עדות לנגעים טריים שמדברים על השבועות האחרונים.
3 הכיול זמנים הזה הוא לא מדויק, אבל בזה אנחנו משתמשים בפרקטיקה. אני לא יכול
4 לבוא ולומר זה התחיל בתאריך הזה והזה, אני כן יכול להגיד על הסטנדרטים שאני
5 דיברתי קודם..."
6 (עמ' 86 לפרוטוקול שורות 17-20).

7 119. לאמיתו של דבר, בנקודה זו, העוסקת במשמעותן של בדיקות ה MRI שנערכו למערערת,
8 ולאור תוצאות החקירות שהתקיימו, לא קיימת בין המומחים מחלוקת. שניהם מסכימים, כי
9 אין בפיענוח שהוצג להם, כדי להוות מקור ידע מניח את הדעת לגבי גילם של הנגעים שניצפו
10 בהדמיה, כבסיס לקביעה בדבר מועד פריצתה של המחלה. מכאן שאין בתוצאות הבדיקות
11 כדי להוות בסיס להיסק שעניינו בעוצמת הקשר הסיבתי שבין תנאי שירותה של המערערת
12 ובין מחלתה וכך נשמעו הדברים בעניין זה בחקירתה של וקנין:

13 **פרופ' וקנין דמבינסקי:** "יהיו נגעים שאולי היו קודם, ספציפית לXX אין את זה, אין לה. אין
14 נגעים שאני יכולה להגיד שהיו לפני הרבה זמן, אבל באופן כללי,
15 היא שאלה באופן כללי על הספר הרפואי, ברגע שעושים אבחון הרבה
16 פעמים כשחופרים בהיסטוריה הרפואית אפשר היה לגלות שאפשר
17 היה לעשות אבחון קודם, כי כבר יש ב-MRI, טרשת נפוצה זו מחלה
18 דלקתית שיש נקודות במח שהם דלקות"

19 "כן אבל למה שיעשו בדיקה כזאת, הרי זאת לא בדיקה שגרתית."

20 **פרופ' וקנין דמבינסקי:** "אז חלק עושים, למשל אנשים עושים MRI כאוכלוסית ביקורת,
21 כמיגרנות, כל מיני דברים ומגלים. ולפעמים לפי המראה של הנקודות
22 אני יכולה להגיד זה היה לפני כמה שנים, ספציפית אצל XX אי אפשר
23 להגיד את זה, אין לה גם כאילו, אין לה נגעים שאני יכולה להגיד
24 בוודאות היה לפני כמה שנים, אם זה מה שמענין אותנו היום."
25 (עמ' 45 לפרוטוקול שורה 15 ואילך).

26 120. ועוד היא אומרת:

27
28 **פרופ' וקנין דמבינסקי:** "אנחנו לא נדע, יש אנשים שיש להם הרבה נגעים ואני לא יודעת. לא,
29 אי אפשר לדעת. אי אפשר לדעת באופן ודאי."

ועדות הערעור שליד בית משפט השלום בירושלים
ועדת הערעור מכוח חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט-1959 [נוסח משולב]

ע"נ 17578-05-21 פלונית נ' קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

- 1 **עו"ד רחל אהרון:** "לא באופן ודאי, אני מדברת על, אנחנו בודאות קשה גם, את אמרת
2 גם שקשה לדעת באופן ודאי,"
- 3 **פרופ' וקנין דמבינסקי:** "אז אני אסביר, אם את כבר זה, אני אסביר. טרשת נפוצה בגיל הצעיר
4 הרבה פעמים יש לה מופע שהוא מופע חריף יותר מטרשת נפוצה בגיל
5 המבוגר, היא הייתה מאד צעירה כן? 18. ואז בבת אחת יש מספר נגעים
6 שהם באותו גיל. זה נקרא אדהם וזה יכול מאד להיות מופע ראשון של
7 טרשת נפוצה, ולכן אי אפשר להגיד שכמו שלא לקחנו את הבדיקת
8 דם, זה שלא עשינו MRI לפני, אי אפשר להגיד בוודאות שהיו נגעים
9 קודם, אי אפשר. זה שלהרבה אנשים שהם באים לאבחנה בגיל 50
10 אפשר להגיד שלפני זה היו מספר נגעים ישנים, זה לא אומר שלXX
11 היה דבר כזה. בסדר?"
- 12 **כב' הש' יעל אחימן:** "את לא ראית נגעים ישנים?"
- 13 **פרופ' וקנין דמבינסקי:** "לא, אי אפשר היה לדעת. ממש לא."
14 (עמ' 46 לפרוטוקול שורות 12-25)
- 15
- 16 121. משמע, כי בסופו של יום, לכולי עלמא אין במימצאיה של בדיקת ה MRI שנערכה למערערת
17 כדי לתרום לחשיפת האמת הרפואית המדעית, בנושא העומד להכרעה בפנינו.
- 18 122. לא זו גם זו. מתוך החקירה הנגדית למדנו, כי הפוטנציאל שהיה גלום בתוצאות בדיקות ה
19 MRI, ככל שניתן היה להעזר בהן הוחמצו. בחקירתו הנגדית ציין אוריאל כי ערכה של חוות
20 דעתו פחותה מערכה של חוות דעת, לו היתה נערכת על ידי נויורודיאולוג, או על ידי מומחה
21 למחלות זיהומיות, שהיו מתייחסים להדמיה ומתעמקים קונקרטיים במאפייניהם של הנגעים
22 וגילים וכך נשמעו דבריו בעניין:
- 23 **פרופ' איתן אוריאל:** "אני לא רואה מה קונטרוברסלי, יש נגעים שעוברים האדרה ויש שלא,
24 יש שהם רסטורקטיבים ויש שלא לפי פענוח של נויורודיולוג, הוא
25 האינסטנציה הכי גדולה בלפענח MRI יותר ממני ויותר מפרופ' וקנין,
26 זה מה שאני יכול לומר לך."
- 27 123. עוד הסתר בחקירה, כי איש מן המומחים לא נחשף באופן ישיר לתוצאות בדיקות ה MRI
28 אלא אך ורק למסמכי הפיענוח שלהן. אלה נערכו שלא בהקשר הקונקרטי של חקר הקשר
29 הסיבתי שבין הוירוס שבו חלתה המערערת ובין הופעתה של המחלה, כפי שזו מתבטאת
30 במאפייניהם של הנגעים שניצפו בהדמיה. בכך יש כדי להוות התרשמות "מכלי שני", שכן

ועדות הערעור שליד בית משפט השלום בירושלים
ועדת הערעור מכוח חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט-1959 [נוסח משולב]

ע"נ 17578-05-21 פלונית נ' קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

- 1 הפיענוח משקף את התרשמותו של המפענח, המושפע מכושרו המקצועי אך זה לא הובא
2 כלל לעדות, או לחקירה, אודות פרשנותו וכך הוא אומר בעניין זה:
3 **פרופ' איתן אוריאל:**
4 "אני גם לא חושב שפרופ' וקנין ראתה, אנחנו מסתמכים על הפענוח."
5 (עמ' 81 לפרוטוקול שורה 29).
6
7 124. בעוד שועקנין מלכתחילה לא טענה, כי יש בתוצאותיהן של בדיקות ה MRI כדי לסייע
8 בהכרעה, טען והתפתל אוריאל בעניין, תוך שהוא מנסה ליתן תוקף להסתמכותו על
9 תוצאותיהן של בדיקות אלה, כפי שתוארן המפענח, כמבססות את מסקנות חוות דעתו.
10 125. אם נסכם את הדברים במה שנוגע לתוצאות בדיקות ה MRI נאמר כי הפוטנציאל הטמון
11 בתוצאות אלה לסיוע בהכרעה, לא מומש מן הטעמים הבאים:
12 a. שני המומחים שנחקרו אינם נושאים את סוג המומחיות הנדרש לשם ניתוח
13 תוצאותיהן של בדיקות אלה ושליפת הנתונים הרלוונטיים לגילם של הנגעים,
14 ככל שהדבר ניתן להעשות.
15 b. שני המומחים שנחקרו הודו, כי איש מהם לא צפה בתוצאות ההדמיה. שניהם
16 עיינו במסמך הפיענוח שנעשה על ידי אחר, שלא היה מודע לנושא החקירה כאן
17 בעת שערך את מסמך הפיענוח.
18 126. מכאן כי העיסוק בתוצאות בדיקות ה MRI במתכונתו הקיימת לא הועיל ולא קידם את
19 הכרעתנו בנושא והזמן שהוקדש לכך היה מיותר.
20 127. נושא נוסף שעלה בדיון, עסק בהסתברות הסטטיסטית להוכחת קיומו של קשר סיבתי,
21 בהסתמך על מימד הזמן, רוצה לומר, על משך הזמן שחלף בין החשיפה לוירוס ובין
22 התפרצותה של מחלת הטרשת הנפוצה. אוריאל טען, כי לפי המחקרים תקופת החציון של
23 פרק זמן זה עומד על חמש שנים. לפיכך סבר הוא, כי אין זה סביר להניח שמחלה כזאת
24 תפתח בתוך חודשים ספורים מאז חשיפתה של המערערת לזיהום, כפי שהניחה – לדעתו
25 בטעות - ועקנין.
26 128. אולם בחקירתו הודה אוריאל, כי המדובר בתקופת החציון וכי למעשה טווח ההופעה של
27 המחלה יכול לנוע בין 0-10 שנים, גם אם מדובר במקרים שאינם שכיחים. (דבריו של אוריאל

ועדות הערעור שליד בית משפט השלום בירושלים
ועדת הערעור מכוח חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט-1959 [נוסח משולב]

ע"נ 17578-05-21 פלונית נ' קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

- 1 בעניין זה נקטעו משום מה בתמלול ההקלטה, אולם הם זכורים לנו היטב ויש להם עקבות
2 בעמ' 73 לפרוטוקול, גם אם לא באופן ברור).
- 3 129. גם דברים נוספים שאמר אוריאל לפרוטוקול מלמדים, כי ההכרעה על פי טווח הזמן שחלף
4 מאז החשיפה ליורוס ועד הופעתה של מחלת הטרשת, משתקף על פני פרבולה שמן הסתם
5 יש לה גם קצוות ואותם יש לקחת בחשבון וכך הוא אמר:
- 6 **פרופ' איתן אוריאל:** "אוקי. אנחנו מדברים כאן על סביריות. ברגע שאני רואה שיש נגעים
7 שהם ישנים יותר וחדשים יותר, אז הסבירות שאנחנו זוקפים את זה
8 למשהו שקרה 5 שבועות קודם הולכת ויורדת, לא באופן אבסולוטי
9 ולכן הכרתי ב-25 אחוז. אם יש את המאמר הכי חשוב שאומר הרוב
10 המוחלט של החולים מפתחים שנים לאחר המחלה, אבל מיעוט קטן
11 מפתח גם פרק זמן קצר יותר יש סביריות. זה לא קשור לפרופ' וקנין
12 וזה לא קשור אלי, זה המאמר, אז הסבירות היא קיימת אבל היא
13 נמוכה, היא נמוכה מאד, ונתתי להערכתי אפילו ל... 25 אחוז, כי אם
14 יש חציון של 5 שנים והיא פיתחה אחרי 5 שבועות, זה לא עולה בקנה
15 אחד עם אבחנה סבירה של אי.בי.וי שגרם לטרשת. אני לא יכול
16 להתווכח עם העובדות. זה המאמר, זו ההדמיה."
- 17 130. משמע, אוריאל מכיר בקיומם של חריגים והוא זה שהחליט לאומדן בשיעור של 25%, מחמת
18 הערכתו את סבירותם הנמוכה, אך מבלי לחשוף את דרכי אומדנו.
- 19 131. נושא זה העוסק ביחסי הזמן כאינדיקציה לקיומו של קשר סיבתי עלה גם בחקירתה של ועקנין.
20 עדותה בעניין זה אינה שונה משמעותית מדבריו של אוריאל וכך נשמעו דבריה בנושא
21 לפרוטוקול:
- 22 **עו"ד רחל אהרון:** "זה מה שכתוב, תאשרי לי, זה מה שכתוב במאמר שבדומה למחלות
23 נירולוגיות אחרות, בעצם המנגנון הפתולוגי של טרשת, לרוב מתחיל
24 מספר שנים לפני הסימפטומים הראשוניים נכון?"
- 25 **פרופ' וקנין דמבינסקי:** "זה יכול להיות, יש חולים שזה מתחיל באותו זמן, כאילו בזמן קרוב
26 מאד לאבחון, ויש אנשים שזה מספר שנים. אם את רוצה אני יכולה לתת
27 דוגמה. למשל אנשים שהם קרובי משפחה שהיו לי שבאו למעקב עשו
28 MRI היה תקין תקין, פתולוגי פתאום. אז זה תלוי. יש אנשים שזה
29 מתחיל עכשיו, ויש אנשים שזה מתחיל כמה שנים."

ועדות הערעור שליד בית משפט השלום בירושלים
ועדת הערעור מכוח חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט-1959 [נוסח משולב]

ע"נ 17578-05-21 פלוגית נ' קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

- 1 **עו"ד רחל אהרון:** "אני מתיחסת שניה, ברור שכל מקרה יש זה."
- 2 **פרופ' וקנין דמבינסקי:** "כל מקרה לגופו."
- 3 **עו"ד רחל אהרון:** "מתיחסת לרוב, את כן יכולה לאשר לי שהרוב זה המצב נכון?"
- 4 **פרופ' וקנין דמבינסקי:** "לא יודעת אם לרוב אבל,"
- 5 **עו"ד רחל אהרון:** "זה מה שכתוב ב.."
- 6 **עו"ד יואב אלמגור:** "איפה איפה איפה?"
- 7 **פרופ' וקנין דמבינסקי:** "אחוזים גבוהים זה יכול להיות כן. זה לא אומר על המקרה הפרטי,
- 8 המקרה הפרטי יכול להיות שלא היה ופתאום יהיה. לצערי הרב יכול
- 9 להיות שאנחנו נעשה כולנו MRI ופתאום תהיה לנו טרשת, זה המצב,
- 10 אבל בהרבה מאד.."
- 11 **עו"ד רחל אהרון:** "חלק גדול"
- 12 **פרופ' וקנין דמבינסקי:** "לא בחלק גדול, בהרבה מאד."
- 13 (עמ' 44 לפרוטוקול שורות 29-22 זמן עמ' 45 שורות 11-1).
- 14
- 15 132. דברים אלה נראים בעינינו כהסכמה עקרונית שאותה ביטאו שני המומחים שהעידו בפנינו
- 16 לכך שמבחינה סטטיסטית, אין לשלול את האפשרות שלפיה יעבור פרק זמן קצר מאד בין
- 17 החשיפה לוירוס ה EBV ובין התפרצותה של מחלת הטרשת הנפוצה.
- 18 133. מכאן עולה, כי ככל שאוריאל הושפע בקביעת שיעור ההכרה שבין חשיפתה של המערערת
- 19 לוירוס ובין פרוץ המחלה כמימצא סטטיסטי, בהסתמך על טווחי הזמן הסבירים לשיטתו
- 20 להתפתחותה של המחלה מעת החשיפה לוירוס, הרי שגם בכך נפל משגה.
- 21 134. מסקנתו לאור ניתוח הדברים לעיל, הינה כי לא ניתן לשלול על הסף את האפשרות, שמחלתה
- 22 של המערערת התפתחה בתוך זמן קצר מאז שחלתה ב-EBV ולא ניתן לשלול את קיומו של
- 23 קשר סיבתי בשיעור גבוה יותר/ אחר מיזה שקבע אוריאל ביחס לנושא זה.
- 24 135. בסופו של יום לא מצאנו ולו הנחה אחת, מתוך הנחותיו של אוריאל, שיש בה כדי לתמוך את
- 25 קביעתו בעניין היקף זכאותה של המערערת להכרה והעמדתו דווקא על שיעור של 25%. יותר
- 26 מכול נראת קביעה זו, כקביעה אקראית, שמאחוריה לא עומד כל רציונל.

ועדות הערעור שליד בית משפט השלום בירושלים
ועדת הערעור מכוח חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט-1959 [נוסח משולב]

ע"נ 17578-05-21 פלוגית נ' קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

136. התוצאה היא שיש לקבוע, כי הוכח קיומו של קשר סיבתי בין מחלתה של המערערת בטרשת נפוצה ובין האירוע הזיהומי הויראלי, שממנו סבלה בתחילת שירותה הצבאי ברמה המתקבלת על הדעת.
137. מעבר לצורך נוסף ונציין, כי גם לו היה קצין התגמולים סבור, שהמערערת חלתה בוירוס טרם גיוסה, (מה שלא הוכח), ומחלתה התפרצה בעת שירותה הצבאי, על רקע הזיהום שבו לקתה, קודם לגיוס, היה עליו לקבל את תביעתה באופן מלא. זאת לאור ההלכות המשפטיות המושרשות היטב וקובעות, כי אם נפגע היה פגיע יותר מאחרים למחלה מסויימת בשל הרקע הרפואי האישי שלו, יש להכיר בתביעתו, כאילו מדובר היה במחלה שנגרמה במהלך שירותו הצבאי (הלכת אביאן ותולדותיה).
138. מכאן כי מכל היבט שבו נבחן את הדברים, וגם לשיטת המשיב, לא היה מקום לדחיית חלקה הארי של תביעת המערערת בחלקה הארי, כפי שנעשה.
139. לא נוכל לעשות עבודתנו נאמנה ולהביאה לידי גמר, אם לא נתייחס להופעתו של המומחה מטעם המשיב, פרופ' איתן אוריאל, האמור לפעול כנאמן לאינטרס הציבורי, אך בחקירתו נחשפה שורה של כשלים, סתירות והטיות.
140. בין היתר, בלטה העובדה שאוריאל לא התעמק בתוצאות בדיקת ה MRI שבוצעה למערערת, בכל מה שנוגע לגיל הנגעים, הגם שייחס לנושא זה חשיבות והשתמש בממצאיה לצורך תיקוף מסקנות חוות דעתו. אוריאל אף לא הציע לקצין התגמולים לשכור את שירותיו של מומחה בתחום הנורורדיולוגיה, הגם שידע כי הוא המומחה המתאים ביותר לבחינת משמעות תוצאותיה של בדיקת ה MRI, בעניין קביעת גילם של הנגעים שנתגלו בבדיקה. במובן זה של הדברים ניתן להתרשם, כי לא נעשה מאמץ הולם להשגת האמת המדעית, כך שהמסקנות שהציג המומחה בחוות דעתו עלולות להיות שטחיות ולא משקפות.
141. ברקע התנהלותו של אוריאל, כנותן חוות הדעת מטעם המשיב, עומדת שיטת מינויים של המומחים מטעם המשיב. גם כאן, כמו במקרים אחרים, אישר המומחה בחקירתו הנגדית, כי הינו פועל בשירותו של משרד הביטחון במשך שנים ארוכות וכך נשמעו הדברים בחקירתו:
- 26 **עו"ד יואב אלמגור:** "תודה רבה. שלום פרופ' אוריאל, כמה שנים אתה נותן חוות דעת
27 לקצין התגמולים?"
- 28 **פרופ' איתן אוריאל:** "כבר שנים רבות, אני לא יכול להגיד בוודאות כמה, אבל שנים."

ועדות הערעור שליד בית משפט השלום בירושלים
ועדת הערעור מכוח חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט-1959 [נוסח משולב]

ע"נ 21-05-17578 פלונית נ' קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

- 1 **עו"ד יואב אלמגור:** "10,15 שנים בערך?"
- 2 **פרופ' איתן אוריאל:** "אני חושב שיש מינימום של ותק בתור מומחה ואני קיבלתי את תעודת
- 3 המומחיות ב-10/2009 הייתי גם ב... אני מניח ש-14/2013 אני מניח."
- 4 **עו"ד יואב אלמגור:** "וכמה חוות דעת יצא לך לכתוב לקצין תגמולים?"
- 5 **פרופ' איתן אוריאל:** "רבות. רבות מאד."
- 6 **עו"ד יואב אלמגור:** "עשרות בשנה?"
- 7 **פרופ' איתן אוריאל:** "לא יודע אם עשרות בשנה, אבל יצא לי לכתוב לאורך כל השנים
- 8 האלה אני מניח בין עשרות למאות, כן."
- 9 **עו"ד יואב אלמגור:** "מאה אחוז. אני מסיר ספק בענין הזה ואין פה שאלה שהיא מנחה או
- 10 מרמזת, אני מבין שאין לך הנחיות מקצין התגמולים, אתה שוקל את
- 11 שיקוליך ונותן את חוות הדעת נכון?"
- 12 **פרופ' איתן אוריאל:** "ודאי."
- 13 **עו"ד יואב אלמגור:** "ולפעמים כשאתה כותב חוות דעת אתה נתקל בחסר עובדתי כי התיק
- 14 אני מבין מגיע אליך מקצין התגמולים, לפעמים אתה מבקש
- 15 השלמות."
- 16 **פרופ' איתן אוריאל:** "לפעמים אני מבקש השלמות או שאני שולח לבדיקות מסעמי כמו
- 17 שהיה במקרה הזה."
- 18 **עו"ד יואב אלמגור:** "עכשיו, תאשר לי שהדברים שאתה מחפש בחוות הדעת הם עצם
- 19 קיומה של נכות, האם נותרה בעת הבדיקה או אחרי השירות, ודבר
- 20 שני ענין של קשר סיבתי."
- 21 **פרופ' איתן אוריאל:** "נכון."
- 22 **עו"ד יואב אלמגור:** "בענין של קשר סיבתי אתה בודק אם יש גרימה שזה קשר מלא או
- 23 החמרה קשר חלקי."
- 24 **פרופ' איתן אוריאל:** "נכון."
- 25 **עו"ד יואב אלמגור:** "ותאשר לי גם או אני שואל אותך, האם היו מקרים שהחזרת את התיק
- 26 לקצין התגמולים ואמרת אני לא יכול להגיע לאיזשהו מסקנה. כלומר
- 27 קראתי את התיק, ביקשתי אפילו השלמות אבל בסופו של יום לא
- 28 הגעתי לשום מסקנה של קשר סיבתי."
- 29 **פרופ' איתן אוריאל:** "אתה מתכוון ש,"

ועדות הערעור שליד בית משפט השלום בירושלים
ועדת הערעור מכוח חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט-1959 [נוסח משולב]

ע"נ 21-05-17578 פלונית נ' קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

1 **כב' הש' יעל אחימן:** "לא ככה ולא ככה,"

2 **עו"ד יואב אלמגור:** "לא, אני פשוט לא יכול להשיב כן."

3 **פרופ' איתן אוריאל:** "לא זכור לי, יכול להיות שהיו דברים מעולם, כרגע לא זכור לי."

4 **עו"ד יואב אלמגור:** "מאה אחוז. והאם השבת לקצין התגמולים את התיק ואמרת זאת לא

5 המומחיות שלי, אני לא יכול לתת תשובה בתוך נירולוגיה, הסוגיה

6 הייתה נירולוגית אבל זה לא בפורטה שלי או משהו דומה?"

7 **פרופ' איתן אוריאל:** "לא זכור לי. לפעמים יש עניינים של ניגוד עניינים, למשל בגלל

8 שאני מנהל המערך הנירולוגי בבלינסון, אם מטופל אושפז בבלינסון

9 בגין מחלתו אז אני מחזיר את התיק או דברים מסוג זה."

10 **עו"ד יואב אלמגור:** "מאה אחוז. עכשיו, זאת אומרת שבמסגרת הבידורים שלך שאתה

11 כותב חוות דעת, אתה עוסק גם בשבץ וגם בדימומים מוחיים וגם

12 עצבים פריפריים וגם בטרשת נפוצה,"

13 **פרופ' איתן אוריאל:** "נכון."

14 (עמ' 56 שורה אחרונה לפרוטוקול ועמ' 57 וכן עמ' 58).

15

16 142. מצב דברים זה, כפי שנחשף בחקירתו הנגדית של אוריאל, של "קבלנות" בעריכת חוות דעת,

17 מטריד ועלול להצביע על התפתחותה של תלות לא רצויה ומתמשכת בין פרנסת המומחה

18 ובין משרד הביטחון וקצין התגמולים. בכך יש כדי להעמיד את המומחה בפוזיציה שבה הוא

19 עלול להימצא בניגוד אינטרסים המובנה לתוך מערכת יחסי הגומלין, שהתקבעה בינו ובין

20 משרד הביטחון.

21 143. לחשש זה יש תימוכין באופן שבו נוהל התיק והוא מצוי בנימוקי פסק הדין הקודם שניתן

22 כאמור, על ידי הרכב שופטים אחר, שדן בהיבט נוסף של אותה פרשה, בין אותם צדדים,

23 שעליו עמדנו בחלקו הקודם של פסק דיננו.

24 144. בפסק הדין נקבע, כי, בניגוד לעדותו של אוריאל בפנינו לפיה הינו פועל על פי שיקול דעתו

25 המקצועי, היה הלה חשוף לרמזיו של קצין התגמולים, ששלח לו שאלות "הבהרה", שלהן

26 הגיב אוריאל כמצופה ממנו, היטה את חוות דעתו ושינה את מסקנותיה.

27 145. כדי להמחיש את הקושי הדבק בעדותו כאן, נחזור לפסק הדין הקודם ונצטט מתוכו את

28 הדברים וכך כתבו השופטים בעניין זה:

ועדות הערעור שליד בית משפט השלום בירושלים
ועדת הערעור מכוח חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט-1959 [נוסח משולב]

ע"נ 17578-05-21 פלוגית נ' קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

- 1 "לאחר קבלת הערעור, פנה המשיב למומחה מטעמו בשאלות הבהרה בטענה כי קיים חוסר
2 בהירות משמעותי במספר היבטים מרכזיים בחוות הדעת, אשר, לטענת המשיב, חייב מתן
3 הבהרות מצד המומחה. מעיון בשאלות הבהרה עולה כי הן מיותרות, התשובות להן כבר
4 קיימות בחוות הדעת, והן אינן מבהירות דבר. חוות דעתו של המומחה מטעם המשיב נהירה
5 וברורה ואינה זקוקה להבהרה כלשהי. לא ברור מדוע המשיב העתיק קביעות של המומחה
6 בחוות דעתו והפך אותן לשאלות. לדוגמא: המומחה קבע כי "הקשר בין טרשת ל EBV הינו
7 נתון בספק, כי חשיפה ל EBV הינה שכיחה מאוד באוכלוסייה וכי אין כל דרך לאמת כי
8 אכן חלתה ב EBV במהלך שירותה הצבאי...". ואילו המשיב הפך קביעה זו לשאלת הבהרה:
9 "אני מבין מחוות דעתך כי בדיקת הסרולוגיה (שהצביעה על נוגדנים מסוג IgG) לימדה
10 שהמערערת נחשפה לוירוס EBV במהלך חייה, אולם לא ניתן לקבוע אם אכן נדבקה
11 בוירוס במהלך השירות הצבאי וכתוצאה ממנו?". הרי שאלה זו אינה מבהירה דבר, אלא
12 הופכת קביעה של המומחה לשאלה. וכך הלאה עם יתר שאלות הבהרה. נראה, כי על פניו
13 מנסה המשיב לערער על חוות הדעת של המומחה מטעמו בהפיכת קביעותיו לשאלות, וזאת
14 אין להתיר. עצם ההליך שנקט בו המשיב, כהליך חד צדדי, שבו הוא פונה למומחה שהוא
15 עצמו מינה, בשאלות הבהרה, שכאמור, אין בהן כדי להבהיר אלא כדי לערער על קביעות
16 המומחה, הינו הליך לקוי."
- 17 146. מכאן, כי ניגוד העניינים שאותו מזכיר אוריאל בחקירתו, הנוגע להיותו מנהל המערך
18 הנורולוגי בבילינסון, במקרה של אדם שאושפז בבילינסון, בכל הכבוד הראוי, אינו ניגוד
19 העניינים שבו אנו מדברים כאן.
- 20 147. כאן אנו עוסקים ביחסי הגומלין שבין קצין התגמולים והמומחה שאליו מופנה הנפגע
21 לבדיקה. זוהי מערכת יחסים שבה, כך ראינו למרבה הצער, סבור קצין התגמולים כי נסיון
22 להשפיע על מסקנות חוות שתערך הינו לגיטימי. צידו השני של המטבע, המדאיג לפחות
23 באותה מידה הוא זה שבו אוריאל, המומחה בתיק, העוסק בדיני נפשות ממש, פתוח להשפעת
24 קצין התגמולים בהכרעותיו המקצועיות ומנסה לרצותו.
- 25 148. לא זו בלבד שהמומחה נענה לרמיזותיו של קצין התגמולים אלא שהוא אף לא הודיע לקצין
26 התגמולים, שיש מומחים מתאימים יותר ממנו לצורך עריכת חוות הדעת המקצועית בנושא
27 גילם של הנגעים. הוא אף לא הציע באופן חלופי, לשכור את שירותיו של רופא נוסף, בעל
28 תחום התמחות רלוונטי להכרעתו, שיסייע בידו. הוא אף לא ביקש לצפות בתוצאות בדיקות

ועדות הערעור שליד בית משפט השלום בירושלים
ועדת הערעור מכוח חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט-1959 [נוסח משולב]

ע"נ 17578-05-21 פלונית נ' קצין התגמולים-משרד הביטחון-אגף השיקום

- 1 ה MRI ביחד עם הנורודיולוג והסתפק בעיון במסמך הפיענוח, הגם שנתן משקל
2 לתוצאותיה של בדיקה זו.
- 3 149. בעניין זה, נפנה לפסק דין נוסף (ע"נ 35643-04-20), שניתן לאחרונה ע"י וועדת הערר על פי
4 חוק הנכים, בהרכב החתומה מטה, ד"ר הדר ירדני ועו"ד ירון מויאל שגם בו הגענו למסקנה,
5 לפיה שיטות העבודה של קצין התגמולים, ביחס למינוי המומחים, יוצרות קושי שאותו יש
6 לסמן והצבענו על הצורך בתיקון.
- 7 150. בחרנו להזכיר את פסק הדין שניתן בע"נ 35643-04-20 מפאת הרלוונטיות שלו לענייננו
8 והדמיון המתגלה בין שני המקרים ביחס לאופן עבודתו של קצין התגמולים.
- 9 151. נחזור ונצטטם כאן לנוחותו של הקורא מן הסיפא לפסק הדין:
10 "בין היתר, מצאנו לציין את דאגתנו מאופן פעילותו של משרד הביטחון באמצעות
11 קצין התגמולים בתיק זה, שנראה כמי שכיוון מלכתחילה, גם אם בצורה מרומזת
12 ומתוחכמת, את המומחית מטעמו למסקנות המועדפות עליו, כבסיס לדחיית
13 תביעתה של המערערת. דחיה זו היא שהובילה, בסופו של עניין להשתלשלות
14 הדברים שאותם תיארנו בהרחבה בפסק הדין והיה בהם כדי להביא לעיוות דין
15 כלפי המערערת."
- 16
- 17 152. ככל שדברים אלה טעונים הבהרה, נוסף ונאמר כי אין זו הפעם הראשונה שאנו נתקלים
18 בסיטואציות דומות ומטרידות. לא פעם נחשפנו לכך שהייעוץ הרפואי שנוטל קצין התגמולים
19 מושג באופן שאינו עולה בקנה אחד עם האינטרס הציבורי החשוב והרגיש כל כך, שאותו
20 נדרש קצין התגמולים לקדם. עמדנו על כך בפסקי דין והחלטות שניתנו על ידינו בעת
21 האחרונה ולא נימנע מכך גם הפעם. זאת, מפאת החשיבות שאנו מייחסים לעבודת הייעוץ
22 הרפואי שנעשית אצל קצין התגמולים ומשפיעה על גורלם של הפונים, אנשים צעירים, שנתנו
23 את מיטב שנותיהם לטובת בטחון המדינה.
- 24 153. ודוק. כפי שכבר נאמר על ידינו, הרופא המומחה, המקבל מקצין התגמולים את התיק למתן
25 חוות דעת, הינו בעל מעמד מיוחד ומורכב. הוא איננו אמור להיות רופא "מטעם", הוא אף
26 איננו בגדר "זרועו הארוכה" של משרד הביטחון, הוא אמור להיות בודק אובייקטיבי, תם לב,
27 מחויב לאתיקה המקצועית של הרופאים, הפועל על פי הסטנדרטים הרפואיים המקובלים.
28 הוא חייב להיות מקצועי ולערוך את כל הבדיקות הנדרשות לו לגיבוש דעתו העצמאית
29 והאובייקטיבית. למותר לציין, כי קצין התגמולים אינו אמור להתערב בשיקוליו הרפואיים

ועדות הערעור שליד בית משפט השלום בירושלים
ועדת הערעור מכוח חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט-1959 [נוסח משולב]

ע"נ 17578-05-21 פלוגית נ' קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

- 1 של המומחה שבו בחר לחוות את דעתו, לא אמור להדגיש בפניו כל עניין רפואי, אלא אך ורק
2 לשמש כ"צינור" המעביר את המידע הממוסמך הקיים בידיו למומחה. האחרון, הוא שישקול
3 את כל השיקולים ויבצע את כל הבדיקות הנדרשות לשם חשיפת האמת הרפואית, ככל שהדבר
4 ניתן.
- 5 154. היינו אף מעזים ואומרים, כפי שכבר אמרנו בעבר, כי חובתו של הרופא המומחה כלפי הנבדק
6 אינה פחותה מחובתו כלפי קצין התגמולים והוא בעל כפל נאמנות. הואיל וכך הרופא
7 המומחה אמור לדחות כל ניסיון להטות את חוות דעתו לכיוון זה, או אחר מכל צד.
- 8 155. נסכם ונאמר, כי אותם דברים עולים שוב ושוב באופנים שונים במקרים שונים, ופגיעתם רעה.
9 חובת הנאמנות של הרופא הממונה נשתכחה, רגישות העניינים המובאת בפניו אינה זוכה
10 לתשומת הלב הראויה. מן הראוי שקצין התגמולים יבחן את הדברם ויסיק את המסקנות.
- 11 156. התוצאה היא שהערר מתקבל במלואו והמערערת זכאית להכרה כנפגעת על פי חוק.
12 157. המשיב יישא בהוצאות הערר.
- 13 158. שיעור ההוצאות ייקבע לאחר שיוצגו בפנינו קבלות בעניין ההוצאות שנגרמו למערערת בגין
14 קיומו של הליך זה, בכפוף לכך שיילקח בחשבון הנושא של העלאת טענות סרק.
- 15 159. מותר לפירסום בהשמטת כל הפרטים המזוהים.

16

עו"ד ירון מויאל

ד"ר ליאור דבוראק

השופטת (דימ.) יעל אחימן

17

18

19

20

21

22

23

24

ניתן היום, ט"ו אלול תשפ"ד, 18 ספטמבר 2024, בהעדר הצדדים.

25

26

27

יעל אחימן, שופטת

**ועדות הערעור שליד בית משפט השלום בירושלים
ועדת הערעור מכוח חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט-1959 [נוסח משולב]**

ע"נ 17578-05-21 פלוגית נ' קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8

ניתן היום, ט"ו אלול תשפ"ד, 18 ספטמבר 2024, בהעדר הצדדים.

חתימה